

Олійник О. О.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

METHODICAL APPROACHES TO EVALUATING THE FINANCIAL SYSTEM EFFICIENCY

Summary

Methodical approaches to evaluating the financial system efficiency are investigated. The advantages and disadvantages of methodological approaches are determined. A list of indicators that are more fully reflect how the financial system performs its functions is formed.

Key words: financial system, evaluation, methodical approach.

УДК 336.717

Паньків Х. П.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ОЦІНКА РІВНЯ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Розглянуто особливості проблеми визначення оптимального рівня достатності капіталу вітчизняних банків та теоретично обґрунтовано поняття рівня їх капіталізації. Проаналізовано сучасний стан достатності банківського капіталу за основними напрямками оцінювання та висвітлено оновлені вимоги до банківського капіталу і ліквідності в контексті Базельських стандартів та розкрито спроможність банків їх виконувати. Запропоновано практичні рекомендації щодо удосконалення формування та управління капіталом банків з метою інтеграції банківської сфери у світове фінансове середовище.

Ключові слова: банк, банківський капітал, капіталізація, Національний банк України, ВВП, міжнародні стандарти, достатність капіталу та ліквідності.

Постановка проблеми. Сучасні міжнародні вимоги регулювання банківської діяльності до капіталу і ліквідності (Базель III) передбачають підвищення загального рівня капіталізації, якості та структури капіталу банків з метою покриття ризиків банківської діяльності, запровадження яких є необхідним для стабільного функціонування фінансового ринку України в умовах глобалізаційних процесів. Адже достатній за обсягом та належним чином збалансований банківський капітал дає змогу забезпечувати очікувану прибутковість, підтримку необхідного рівня ліквідності, довіру з боку учасників ринку тощо. З огляду на це, процеси адекватного нарощення обсягу, оптимізації структури та вдосконалення управління капіталом банків набули особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань оцінки рівня капіталізації банківської системи та показників достатності капіталу банків як за національними так і міжнародними стандартами приділяють увагу багато вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема М. Д. Алек-

сеєнко, Р. Г. Габбарт, О. В. Дзюблюк, І. Б. Івасів, В. В. Коваленко, М. А. Козоріз, В. І. Колесніков, І. О. Лютий, О. І. Лаврушин, Ф. С. Мишкін, В. І. Міщенко, А. М. Мороз, С. В. Науменкова, Л. О. Примостка, П. С. Роуз, М. І. Савлук, Дж. Ф. Сінкі, В. М. Усоскін, К. Ф. Черкашина, Г. Щербакова та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, незважаючи на численні дослідження науковців, в економічній літературі не існує універсального підходу до визначення сутності рівня капіталізації банків, що призводить до його частого ототожнення із обсягом статутного капіталу або із законодавчими вимогами до розміру регулятивного капіталу.

Метою статті є теоретичне обґрунтування поняття рівня капіталізації банків, оцінка його достатності, а також розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення кількісних та якісних вимог до капіталу банків для пришвидшення інтеграції вітчизняної банківської сфери у світове фінансове середовище.

Таблиця 1

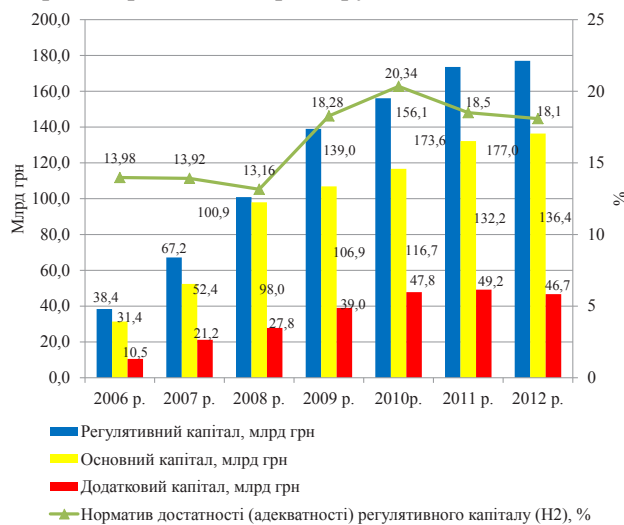
Динаміка виконання нормативів достатності капіталу комерційними банками 2008–2013 рр.

Період	Нормативи капіталу							
	Н1 – норматив мінімального розміру регулятивного капіталу (млн грн)		Н2 – норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу		Н3 – коефіцієнт співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів		Н3-1 – коефіцієнт співвідношення регулятивного капіталу до зобов'язань	
	Фактичне значення	Нормативне значення	Фактичне значення	Нормативне значення	Фактичне значення	Нормативне значення	Фактичне значення	Нормативне значення
2008 р.	100987,9	10 млн євро	13,16	Не менше 10%	10,09	Не менше 4%	–	Не менше 10%
2009 р.	139003,4	75 млн грн	18,28		13,86	Не менше 9%	–	
2010 р.	156083,9	120 млн грн	20,34		14,35		–	
2011 р.	173577,6		18,51		14,82		–	
2012 р.	177991,9		18,09		14,95		–	
2013 р.	192916,0		17,55		13,85		17,30	

Джерело: [1]

Виклад основного матеріалу. Одним із найважливіших показників діяльності банківських установ є власний капітал, оскільки він призначений для покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе в процесі діяльності, а також для забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості і стабільності банківської системи країни. Необхідно зазначити, що Національний банк України шляхом прийняття відповідних нормативно-правових актів вживає заходи щодо підвищення рівня капіталізації банківської системи України через запровадження мінімальних вимог (нормативів) до розмірів і достатності капіталу. Так, відповідно до затвердженої постановою Правління Національного банку України Інструкції “Про порядок регулювання діяльності банків в Україні” № 368 від 28.08.2001 р. Національний банк України встановлює такі нормативи капіталу (табл. 1).

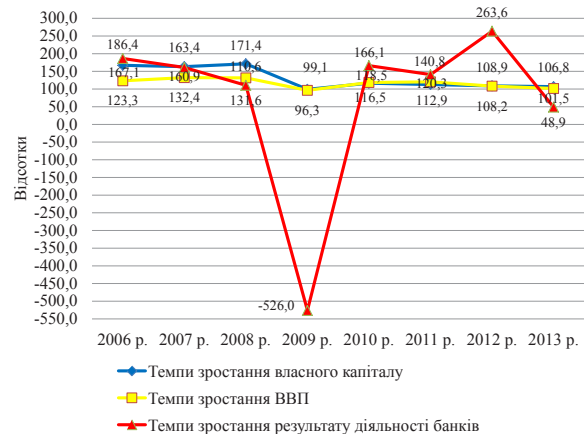
На основі аналізу наведених у таблиці даних можна зробити висновок про позитивну тенденцію до збільшення обсягу регулятивного капіталу вітчизняних банків 2008–2013 рр., а значення нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу банківських установ, незважаючи на незначне його зменшення упродовж 2011–2013 рр., станом на 31.12.2013 р. було майже удвічі більшим за нормативне (17,55%) (рис. 1). З огляду на це, маємо усі підстави вважати, що в цілому вітчизняний банківський сектор спроможний своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру.

Рис. 1. Регулятивний капітал і норматив достатності (адекватності) капіталу (H2) банків України 2006–2012 рр. [1]

У 2013 р. обсяг власного капіталу становив 180,9 млрд грн, що на 11,6 млрд грн (6,8%) більше, ніж у 2012 р. Однак, незважаючи на поступове збільшення значення цього показника, темпи його зростання були нижчими ніж 2010–2012 рр. Переважна більшість вітчизняних банків здійснювали нарощування власного капіталу насамперед шляхом збільшення статутного капіталу. Проте варто зазначити, що сукупний власний капітал є меншим ніж статутний, що пояснюється значними обсягами нагромаджених збитків упродовж 2009–2011 рр. (табл. 2).

Значення частки власного капіталу вітчизняних банків у ВВП упродовж 2008–2012 рр. суттєво не змінювалося, а на 01.10.2013 р. становило 17,1% ВВП, тоді як у країнах Центральної Європи – понад 40% [2, с. 12]. Це свідчить про певну слабкість банківської системи України щодо забезпечення достатності ресурсного потенціалу в частині власного капіталу та підвищує ризикованість діяльності вітчизняних банків. Відзначимо, що на відміну від докризових років, коли темпи зростання власного капіталу банків випереджали темпи зростання ВВП, з 2009 р. тенденція змінилася на протилежну. Істотні зміни темпів зростання власного капіталу банківської системи України з 171,4 до 99,1% упродовж 2009 р. були зумовлені насамперед від'ємним результатом діяльності банків, рівень якого на 01.12.2009 р. становив – 38,4 млрд грн порівняно з +7,3 млрд грн на 01.12.2008 р. (рис. 2).

Рис. 2. Показники зростання (зниження) ВВП, власного капіталу та результату діяльності банків України 2006–2013 рр. [1]

Однак питання забезпечення належного рівня капіталізації банків набуло особливої актуальності

Таблиця 2

Основні показники діяльності банківської системи України 2007–2013 рр.

Показники	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Власний капітал, млрд грн	69,6	119,3	118,2	137,7	155,5	169,3	180,9
Частка власного капіталу у ВВП, %	9,7	12,6	12,9	12,7	11,9	12,0	12,4
Статутний капітал, млрд грн	42,9	82,4	119,2	145,8	171,9	175,2	183,5
Темпи зростання статутного капіталу, %	163,1	192,1	144,7	122,3	117,9	101,9	104,7
Частка статутного капіталу у ВК, %	61,6	69,1	100,8	105,9	110,5	103,5	101,4
Результат діяльності, млрд грн	6,6	7,3	-38,4	-13,0	-7,7	4,9	2,4
Валовий внутрішній продукт, млрд грн	720,7	948,1	913,3	1 082,6	1 302,1	1 411,2	1 454,9
Темпи зростання ВВП, %	132,4	131,6	96,3	118,5	120,3	108,4	103,1
Темпи зростання власного капіталу, %	163,4	171,4	99,1	116,5	112,9	108,9	106,8
Темпи зростання результату діяльності, %	160,9	110,6	-526,0	166,1	140,8	263,6	49,0

Джерело: [1]

ті під час нещодавньої світової фінансової кризи, тому що власне нестача капіталу стала найбільшою загрозою стабільності банківської системи. З огляду на це, забезпечення адекватного обсягу капіталу банків постало однією із ключових проблем сьогодення, адже за словами Н. Рубіні, який передбачив попередню кризу 2008 року, найближчим часом усі компоненти так званого “ідеального шторму”, зокрема бюджетний дефіцит, швидке підвищення цін на нафту, зростання дохідності облігацій, низькі доходи населення та стагнація ринку праці, призведуть до нової глобальної кризи, яка буде більш руйнівною [3, с. 26]. Інші експерти також прогнозують третю хвилю світової фінансово-економічної кризи, яка досягне максимуму 2020–2040 рр. і матиме ще негативніші наслідки для світової фінансової системи, ніж дві попередні, що пояснюється зростаючим бюджетом нагромаджених кредитних боргів у світовій економіці, підвищенням ролі експортних операцій у зростанні національних економік, зниженням ділової та інвестиційної активності й посиленням конкуренції за ринки збуту, уповільненням темпів зростання ВВП багатьох країн [4, с. 20-21]. Крім того, С. Капіца стверджує, що спостерігається прискорення історичного часу до 40 років, тобто від мільйонів років палеоліту і тисяч років у середньовіччі – до нинішніх сорока років, що помітно в зменшенні часу між кризами [5].

Банківські стандарти капіталу і ліквідності (Базель III) є новітнім документом щодо вимог капіталу, підходів до визначення складу та нормативних вимог до капіталу. Основні зміни в розрахунку капіталу (перший компонент Базеля II) спрямовані на збільшення мінімальних вимог до капіталу та поліпшення його структури. Нововведенням є підвищення вимог до капіталу першого рівня (основний капітал) з 4 до 6%. Також встановлено збільшення мінімальної вимоги щодо рівня акціонерного капіталу з 2 до 4,5% від активів, зважених на ризик. З метою покриття збитків, пов'язаних з негативними змінами у фінансовому та економічному середовищі, передбачено формування додаткових резервів (буфер капіталу) у розмірі 2,5% статутного капіталу банків після дивідендних відрахувань. Також при суттєвому нарощуванні кредитного ризику за рахунок зростання обсягу кредитних операцій передбачено формування антициклічного резерву від 0-0,25% від статутного капіталу. Формування цього резерву сприятиме зниженню втрат капіталу під час циклічних коливань кредитних ринків (рис. 3).

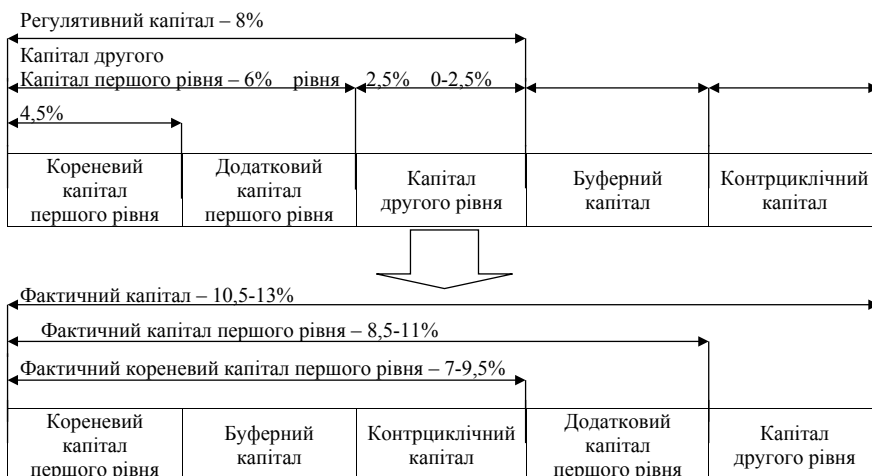

Рис. 3. Вимоги до достатності банківського капіталу за Базель III [2]

Оцінюючи запропоновані Базельським комітетом нові стандарти, необхідно зауважити, що підвищення нормативу адекватності регулятивного капіталу до значення 10,5% з урахуванням буферу капіталу суттєво не вплине на функціонування банків України, оскільки його фактичне значення на 01.12.2013 р. становить 17,55%. Мінімальний капітал першого рівня є нововведенням для вітчизняних банків, оскільки такого нормативу в Україні немає. Проте, запровадження цього показника не вплине на адекватність основного капіталу, оскільки за нашою оцінкою, на основі даних НБУ [1], співвідношення статутного капіталу і загальних активів вітчизняних банків на 01.12.2013 р. становило 14,5%.

Погоджуємося з новими вимогами регулювання банківської діяльності до капіталу і ліквідності (Базель III). Однак вітчизняні банки й до сьогодні використовують принципи Базель I, що доповнені підвищеними вимогами НБУ до капіталу, а практика застосування вимог Базель II спостерігається лише у банківських установах з іноземним капіталом (51 банк), частка якого у сукупному статутному капіталі банків на 01.05.2014 р. становила 33,5% [1]. Тому, доцільно зазначити, що під час визначення рівня капіталізації банків не достатньо лише звернути увагу на кількісні показники обсягу власного та статутного капіталу, який повинен забезпечувати відповідність достатньої адекватності банківського капіталу та розміру сформованих ними активів.

Зауважимо, що необхідно запропонувати систему показників капіталу банків, яка б давала змогу виявляти проблеми на ранніх стадіях їх виникнення, оцінювати рівень капіталізації і прогнозувати тенденції розвитку. У результаті такого діагностування можна розробляти заходи із попередження, подолання та відновлення показників достатності капіталу банків. Так, О. М. Колодізев та В. О. Лесик, досліджуючи питання капіталізації банків та стратегічного управління банківського капіталу, зазначають, що рівень капіталізації є одним із визначальних чинників, що впливає на фінансовий стан банків та перспективи їх розвитку, визначає надійність та конкурентоспроможність фінансових установ, захищеність вкладів населення, підприємств і держави [6, с. 50]. На наш погляд, поняття рівень капіталізації необхідно уточнити, зокрема в частині методики його оцінювання, тому можемо сказати, що це агрегований показник, оцінку якому можна дати лише після комплексного аналізу темпів зростання капіталу, його адекватності сформованим активам, ефективності використання та взаємозв'язку з іншими чинниками (зовнішніми та внутрішніми), які визначають рівень достатності капіталу банків. Необхідно визначити основні напрями його оцінки та здійснити аналіз показників за кожним із цих напрямів. Вважаємо, що оцінювання рівня капіталізації банків доцільно здійснювати за такими основними напрямками:

- визначення основних показників достатності капіталу банків;
- аналіз адекватності капіталу;

- ефективність використання ресурсів;
 - оцінка залежності банківського капіталу від інших економічних категорій (наприклад, банківських ризиків, зовнішніх джерел фінансування тощо).

Дані табл. 3 свідчать про неоднозначну оцінку достатнього рівня капіталізації, адже можемо спостерігати незначне зростання коефіцієнту капіталізації з 12,9% у 2008 р. до 14,3% у 2013 р., що вказує на збільшення частки власного капіталу

у структурі пасивів та, водночас, простежується негативна тенденція приросту власного капіталу з 16,5% у 2010 р. до 6,8% у 2013 р. Значення коефіцієнтів співвідношення регулятивного капіталу до зважених за ризиком активів та фінансової незалежності відповідають їх рекомендованим значенням, а в окремих випадках навіть перевищують їх удвічі (20,8% у 2010 р.). Однак темпи приросту капіталу не є адекватними темпам приросту активів. У 2010 р. приріст капіталу був

Таблиця 3

Система індикаторів оцінки рівня капіталізації банків України у 2008–2013 рр.

Назва показника	Характеристика	Формула розрахунку	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	Рекомендоване значення
Коефіцієнт капіталізації	Визначає питому вагу капіталу у загальні сумі джерел банку	Власний капітал/ Пасиви	12,9	13,1	14,6	14,8	15,0	14,3	Оптимальним є зростання цього показника
Темп приросту власного капіталу	Дає змогу проаналізувати тенденцію щодо темпів зростання капіталу	$(BK_n - BK_{n-1}) / BK_{n-1}$	71,4	- 0,9	16,5	12,9	8,9	6,8	Оптимальним є зростання цього показника
Коефіцієнт співвідношення регулятивного капіталу до зважених за ризиком активів	Визначає достатність регулятивного капіталу, зважаючи на загальний обсяг банківської діяльності, незалежно від розміру різних видів ризиків	Регулятивний капітал/ Ар	14,0	18,0	20,8	18,9	18,1	18,3	Не менше 10%
Коефіцієнт фінансової незалежності	Характеризує ступінь покриття залучених та позичених коштів	Власний капітал/ Сукупні зобов'язання	14,8	15,1	17,1	17,3	17,7	16,7	Оптимальним є зростання цього показника, рекомендованим значенням є 15 – 20%.
Коефіцієнт співвідношення приросту капіталу й активів	Визначає величину зростання активів внаслідок збільшення капіталу	Темп приросту капіталу/ Темп приросту активів	131,0	18,4	235,0	108,4	128,9	56,7	Повинно бути адекватним
Рентабельність капіталу (ROE)	Показує рівень віддачі прибутку від інвестованого капіталу	Чистий прибуток/ Власний капітал	8,5	-32,5	-10,2	-5,3	3,0	1,4	Оптимальним є зростання цього показника
Рентабельність активів (ROA)	Інформує про те, яку величину прибутку банк отримує на кожну грн. активів	Чистий прибуток/ Активи	1,0	-4,4	-1,5	-0,8	0,4	0,2	Оптимальним є зростання цього показника
Коефіцієнт захищеності коштів клієнтів власним капіталом	Характеризує ступінь захищеності власним капіталом коштів, залучених на рахунки	Власний капітал/ Залучені кошти	2,7	2,9	3,2	3,4	3,5	3,8	стабільно невисоке значення або незначне зниження, критичним значенням є 9,0.
Коефіцієнт захищеності виданих кредитів власним капіталом	Показує спроможність банків повернути залучені кошти за умови неповернення кредитів	Власний капітал/ Кредити	4,6	5,1	4,4	4,3	4,1	4,2	стабільно невисоке значення або незначне зниження, критичним значенням є 9,0.
Коефіцієнт співвідношення недючих кредитів без урахування резервів до капіталу	Призначений для порівняння потенційного впливу недючих кредитів за вираховуванням створених резервів на капітал	(Недючі кредити – Резерви на покриття можливих втрат за кредитами) / капітал	9,2	32,0	29,2	25,8	36,0	30,6	стабільно невисоке значення або незначне зниження
Коефіцієнт співвідношення чистої відкритої позиції в іноземній валюті до капіталу	Покликаний визначити схильність депозитних установ до валютному ризику щодо капіталу	Чиста відкрита позиція в іноземній валюті/ капітал	33,1	28,5	21,6	8,4	2,5	6,9	стабільно невисоке значення або незначне зниження
Коефіцієнт співвідношення великих відкритих позицій до капіталу	Виявляє вразливі місця, обумовлені концентрацією кредитного ризику	Число великих відкритих позицій/ капітал	187,4	169,2	161,2	164,6	172,9	172,1	стабільне значення або незначне зниження

Джерело: побудовано на основі [3, с. 28; 7, с. 361; 8; 9, с. 79; 10, с. 30 – 31; 11] та розраховано за офіційними даними Національного банку України

удвічі більшим (235%) ніж приріст активів, а у 2013 р. навпаки, що є підставою стверджувати про активізацію нагромадження власного капіталу або ж збільшення обсягів кредитування. Значення рентабельності капіталу та активів значно коливались упродовж 2009–2013 рр. від – 32,5 та – 4,38% до 1,5 і 0,22% відповідно, що характеризує неефективне використання власних коштів та активів банку. Упродовж 2008–2013 рр. по банківській системі, в цілому, відбулося збільшення коефіцієнту захищеності коштів клієнтів власним капіталом з 2,7 до 3,8% та зниження коефіцієнту захищеності виданих кредитів власним капіталом з 4,6 до 4,2%. Таким чином, можна відзначити захищеність коштів клієнтів та забезпеченість кредитних операцій власним капіталом, тому існує потенційна можливість додаткового нарощення обсягів коштів клієнтів та кредитного портфелю за збереження фінансової стійкості банків. Отже, можемо стверджувати, що наслідки кризи не подолані повністю та мають суттєвий вплив на банківську систему України.

Відзначимо, що Національний банк України брав участь у пілотному проєкті МВФ з компіляції та поширення індикаторів фінансової стійкості, за результатами якого складаються та поширюються за 12 основними та 14 рекомендованими індикаторами фінансової стійкості депозитних корпорацій (банків). Зокрема, статистика індикаторів фінансової стійкості містить такі індикатори на основі капіталу, підготовлені Національним банком України відповідно до методології МВФ, як співвідношення недіючих кредитів без урахування резервів до капіталу, співвідношення чистої відкритої позиції в іноземній валюті до капіталу, співвідношення великих відкритих позицій до капіталу та ін. Коефіцієнт співвідношення чистої відкритої позиції в іноземній валюті до капіталу вимірює невідповідність валютних позицій на стороні активів і пасивів (відкрити позицію), з тим щоб оцінити потенційну вразливість позицій сектору депозитних установ по капіталу, що обумовлюється динамікою обмінного курсу. У разі використання показника співвідношення великих відкритих позицій до капіталу, інформація про розподіл числа великих відкритих позицій між депозитними установами має особливу значимість для виявлення того, сконцентровані чи великі відкриті позиції в невеликому числі депозитних установ або розподілені по значному числу таких установ [11].

З огляду на дані табл. 3, спостерігаються високі значення показника співвідношення недіючих кредитів без урахування резервів до капіталу упродовж окрім 2008 р. (9,2%). У 2012 р. недіючі кредити становили 36% капіталу, а у 2013 р. – 30,6%, причиною чого стало не погіршення якості активів, а запровадження нової класифікації кредитів відповідно до Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями, затверджене постановою Правління Національного банку України від 25 січня 2012 року № 23.

Зауважимо, що процес аналізу основних показників достатності капіталу банків доцільно доповнити практичними рекомендаціями для формування оптимально збалансованого капіталу, основними з яких, на нашу думку, є:

- збільшення питомої ваги власного капіталу банків;
- забезпечення ефективного використання нагромадженої частини капіталу;
- формування буферу капіталу та антициклічного резерву відповідно до вимог Базель III;
- постійне узгодження обсягів, а також часових та вартісних характеристик пасивних операцій з поточними і прогнозованими активними операціями за допомогою контролю динаміки руху депозитних коштів та коштів на розрахункових рахунках, що найбільшою мірою сприяють забезпеченню ліквідності балансу;
- забезпечення раціонального співвідношення між джерелами банківських ресурсів та підтримки оптимальної їх структури;
- аналіз та прогнозування показників достатності банківського капіталу.

Висновки і пропозиції. Нині процеси капіталізації банків відбуваються повільніше, ніж того потребують тенденції міжнародного ринку капіталу. Доводиться констатувати вельми низький рівень капіталізації банківської системи України, хоча нормативи достатності капіталу відповідають встановленим значенням, більше того, деякі навіть вдвічі перевищують його (Н2). Зважаючи на зазначені обставини, можемо констатувати певну невідповідність встановлених НБУ значень нормативів ринковим реаліям. Тому необхідно збільшити їх мінімальний рівень або запровадити додаткові нормативи, які б передбачали формування якісної структури капіталу та відображали адекватне збільшення капіталу до активів і банківських ризиків. Також для підвищення ефективності капіталізації банківських установ необхідно запровадити стратегічний підхід до управління капіталом, що потребує не лише комплексного аналізу та прогнозування достатності банківського капіталу, а й дотримання рекомендацій щодо його формування і функціонування, забезпечення стабільності нормативної бази Національного банку України, покращення діяльності валютного та фондового ринку, створення на національному рівні методологічних документів, які б забезпечували процес регулювання банківської діяльності до капіталу й ліквідності в контексті Базель III, удосконалення процесу оподаткування комерційних банків та спрямування їх діяльності на покращення фінансової стабільності. Розв'язання цих питань сприятиме підвищенню рівня капіталізації банків, вирішенню проблеми економічної безпеки банківської системи країни, її надійності, фінансової стійкості та ефективності функціонування на шляху до інтеграції в світове фінансове середовище.

Список літератури:

1. Офіційний сайт Національного банку України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
2. Міщенко В. Капіталізація банківської системи України: сьогодення та перспективи / В. Міщенко // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 7. – С. 11–17.
3. Белова І. Визначення фінансової стабільності України / І. Белова, С. Башлай // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 7. – С. 25–30.
4. Вовк В. Діагностування кризи з боку центральних банків: зарубіжний та вітчизняний досвід / В. Вовк, Ю. Дмитрик // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 3. – С. 20–25.
5. Капица С. Об ускорении исторического времени / С. Капица [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.journal.esco.co.ua/200902/art074.pdf>.

6. Колодізев О. М. Забезпечення стабільності банківської системи на основі підвищення ефективності управління капіталізацією вітчизняних банків / О. М. Колодізев, В. О. Лесик // Вісник Української академії банківської справи. – 2012. – № 1. – С. 42–51.
7. Габбард Р. Г. Гроші, фінансова система та економіка: Підручник / пер. з англ.; наук. ред. пер. М. Савлук, Д. Олещевич. – Київ: КНЕУ, 2004. – 889 с.
8. Звітна форма та довідкові дані з компіляції індикаторів фінансової стійкості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=50772>
9. Коваленко В. В. Капіталізація банків: методи оцінювання та напрямки підвищення / В. В. Коваленко, К. Ф. Черкашина. – Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 153 с.
10. Коваленко В. В. Методичні підходи до визначення рівня капіталізації банківської системи / В. В. Коваленко, К. Ф. Черкашина // Фінанси України. – 2010. – № 8. – С. 73–85.
11. Показатели финансовой устойчивости. Руководство по составлению – Вашингтон, округ Колумбия, США: Международный Валютный Фонд, 2007 год [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fsi/guide/2006/pdf/rus/guide.pdf>

Паньків К. П.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

ОЦЕНКА УРОВНЯ КАПИТАЛИЗАЦИИ БАНКОВ В УКРАИНЕ

Резюме

Рассмотрены особенности проблемы определения оптимального уровня достаточности капитала отечественных банков и теоретически обосновано понятие уровня их капитализации. Проанализировано современное состояние достаточности банковского капитала по основным направлениям оценки и освещены обновленные требования к банковскому капиталу и ликвидности в контексте Базельским стандартам и раскрыто способность банков их выполнять. Предложены практические рекомендации по усовершенствованию формирования и управления капиталом банков, с целью интеграции банковской сферы в мировую финансовую среду.

Ключевые слова: банк, банковский капитал, капитализация, Национальный банк Украины, ВВП, международные стандарты, достаточность капитала и ликвидности.

Pan'kiv K. P.

Ivan Franco National University of L'viv

CAPITALIZATION LEVEL ASSESSMENT OF BANKS IN UKRAINE

Summary

Features of a problem to determine an optimal capital adequacy level of domestic banks are considered and a concept of its capitalization level is theoretically justified. A present state of the bank capital adequacy in key areas of evaluation is analyzed, updated requirements for the bank capital and liquidity in a context of Basel standards and banks ability to meet them are disclosed. Practical recommendations as to improvement of the bank capital formation and management in order to integration of banking sphere in the global financial environment are suggested.

Key words: bank, bank capital, capitalization, National Bank of Ukraine, GDP, international standards, adequacy of capital and liquidity.

УДК 336.27:339.732.4

Полтініна О. П.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ВПЛИВ АКТИВІЗАЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

Досліджено вплив наслідків глобалізації на фінансову безпеку України. Визначено вплив зовнішнього та внутрішнього середовища на фінансову безпеку держави. Доведено, що глобалізація підсилює вплив негативних та позитивних чинників фінансової безпеки.

Ключові слова: глобалізація, фінансова безпека, держава, індикатор, загроза, небезпека, перспектива розвитку, зовнішнє середовище.

Постановка проблеми. Жодна держава світу, окрім деяких закритих економік, не може залишатися осторонь глобалізаційних процесів, що дедалі більш тісно пов'язують країни. Глобалізація має наслідки у кожній сфері життя, зокрема у культурі, мові, освіті, медицині, технологіях, економіці, фінансах тощо. Однозначно визначити, чи є ці наслідки позитивним або негативними, не-

можливо, оскільки кожне масштабне явище несе як позитивні, так і негативні результати.

Фінансова безпека держави є тим станом, який характеризує ступінь захищеності країни від загроз, що виникають всередині держави та зовні. Безумовно, участь держави у міжнародних організаціїях, тісна співпраця з іншими державами на рівні торгівлі чи економічного співробітництва